

Primer izvedenskega mnenja za Tomos D5 S

IZVEDENSKO MNENJE

Opravična številka 23

Naročnik: X

1000 Ljubljana

Zadeva:

Motorno kolo znamke TOMOS

Dirkalni motocikel TIP D-5 S

Kraj in datum izdelave mnenja:

Ljubljana XXXXXXXX

Sodni izvedenec:

Avgust Urban Demšar

Vrtna pot 7, Dragomer

1351 Brezovica

Slovenija

KAZALO

POVZETEK IZVEDENSKEGA MNENJA

IZJAVA SODNEGA IZVEDENCA

I. OPIS PRIMERA

VOZILO : znamka TOMOS DIRKALNIK tip D-5S
leto proizvodnje okoli 1962/63

Identifikacijska tablica : X

Številka motorja : XXX

Okvir D-5S s pripadajočimi sestavnimi deli (komplet)

- pogled iz leve in desne strani motornega kolesa
- pogled zadnjega dela motornega kolesa, sedeži in primerjava
- rezervoar za gorivo
- vzmetenje, zavore, kolesni obroči in izpušna cev
- krmilo

Deli pogonskega agregata

- razstavljen agregat TOMOS D-5 ,
- cilinder, glava agregata in bat
- uplinjač

d. agregat s cilindrom in primerjalni cilinder

e. bati

II. VIRI INFORMACIJ

III. SKLEP

IV. OMEJITVENI POGOJI

V. GRAFIKON S PREGLEDNICO CEN STARO-DOBNIKOV

VI. PRILOGE

POVZETEK IZVEDENSKEGA MNENJA

V zadevi z opravično številko 23 je sodni izvedenec ugotovil naslednje: dirkalno motorno kolo znamke TOMOS, TIP D-5 S leto proizvodnje okoli 1962/63, je naprodaj preko lastnika iz tujine. Po dogovoru s strani kupca, ki ga zastopa poznavalec vozil TOMOS in prodajalca, so bili s strani slednjega podani izčrpni tehniški podatki o motornem kolesu. Vozilo je kompletno, originalno in vsa leta vzdrževano. Vsi podatki, ki so priloženi pisno, bodo obravnavani v nadaljevanju.

IZJAVA SODNEGA IZVEDENCA

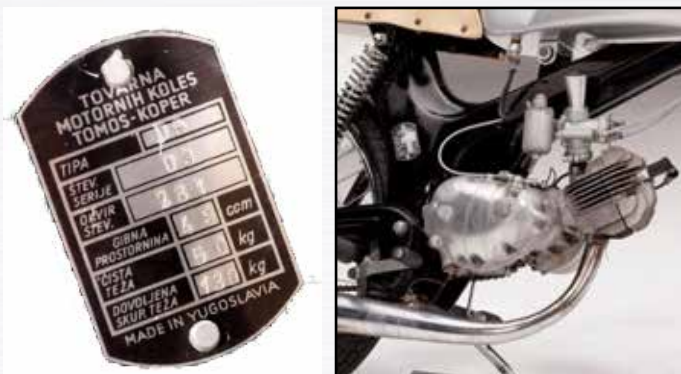
Po svojem najboljšem poznavanju in prepričanju izjavljam, da:

- sem pri prevzemu naročila bil seznanjen z vsemi tehničnimi podatki motornega kolesa, ki je predmet tega izvedenskega mnenja ter opravil primerjalno analizo na osnovi danih virov,
- sem uporabljal vire, ki so navedeni v Virih informacij,
- so v izvedenskem mnenju prikazani podatki in informacije z možnostmi, ki sem jih imel na razpolago in uporabljeni v dobri veri, pri čemer verjamem in zaupam v njihovo točnost,
- nimam osebnih interesov v tej zadevi in nisem pristranski do naročnika,
- plačilo za mojo storitev v zvezi z izvedenskim mnenjem ni vezano na vnaprej določeno
- vrednost predmeta izvedenskega mnenja, ki bi bila ugodna za

naročnika, oziroma

- rezultat mnenja, povezan s tako obliko pogovora,
- so prikazana mnenja in sklepi omejeni samo s predpostavkami in omejevalnimi okoliščinami ter predstavljajo moja osebna, nepristranska in strokovna mnenja in sklepe.

IDENTIFIKACIJSKA TABLICA

Vsako motorno vozilo ima Identifikacijsko tablico s podatki, ki ustrezajo tipu vozila, seriji in vpisom VIN številke (na motornih kolesih) na okvirju, se pravi, da gre v tem primeru za TOMOS tip D5-S serija 03 s številko okvirja X, gibno prostornino 49ccm in težo 50 kg. Ta podatek odgovarja v postopku vozila, ki je predmet izvedenskega mnenja.

OKVIR D-5-S s pripadajočimi sestavnimi deli (komplet) in primerjave

a. pogled z leve in desne strani motornega kolesa

Tovarniška vozila dirkalnikov TOMOS D-5 S so bila izročena kupcem brez oklepa, ki pa so se kasneje z različnimi oblikami pojavljali na dirkališčih. Najbolj značilna oblika je predstavljena na tem dirkalniku, s tem, da je šlo pri nekaterih dirkalnikih za nekoliko manjšo vidno panoramsko zaščito.

b. pogled zadnjega dela motornega kolesa, sedeži in primerjava

Dirkalnik prodajalca, ki ga primerjam z dirkalnikom slovenskega lastnika xxxxxx, kaže na originalnost predstavljenega vozila prodajalca, med drugim tudi s sedežem.

c. rezervoar za gorivo

Rezervoarji za gorivo so bili projektirani in narejeni v Tomos-u iz tanke pločevine, ki so se pri lažjih padcih praktično uničili, zato so vozniki kljub nekoliko večji teži uporabljali poliester rezervoarje.

Na dokumentu prodajalca je eksplicitno naveden podatek, da je kot dirkač uporabljal plastičen rezervoar ter repliko agregata, original pa je varčeval kot dober gospodar in poznavalec prednosti originala. Značilnost teh rezervoarjev je tudi odprtina za točenje goriva, ki se odpira le s posebnim ključem in ne s pokrovom, ki ga običajno poznamo.

d. vzmetenje, zavore, kolesni obroči in izpušna cev

Po podatkih, ki so omenjeni v strokovnih listih tovarne TOMOS, gre v primeru dirkalnika D-5 S za predelavo okvirja serijskega mopeda Colibri 11 ali 12, s prednjimi in zadnjimi vilicami. Menjalnik s petimi brzinami je bil dodatno razvit v razvojnem oddelku tovarne TOMOS. Vzmetenje je bilo izboljšano, izpušna cev pa je bila prav tako narejena v razvojnem oddelku tovarne. Iz zgornjih fotografij je razvidno, da gre za dirkalnik TOMOS D-5 S. Kolesni obroči Conti 19 col. Zavore so serijske z bobni.

e. krmilo

Prodajalec je bil dirkač, kar je vidno iz fotografije s tem, da ima na ročici zavore in prestav nameščene plastične zaščitne, ki so bile predpisane zaradi varnosti pri padcih.

DELI POGONSKEGA AGREGATA

a. razstavljen agregat TOMOS D-5

b. cilindar, glava agregata in bat

Razstavljen agregat dirkalnika D-5 S prikazuje zobniška razmerja petih prestavnih zobnikov z monoklinom ter glavno motorno gred s prikazom cilindra, ki odgovarja levi fotografiji.

c. uplinjač

Uplinjač dirkalnika D-5 S italijanskega proizvajalca Dell Orto je bil takrat in je še danes pojem za motorna kolesa, kar je vidno tudi na levi fotografiji in primerjalni slov. lastnika xxxxxxxx. Gre za stranski Dell Orto z difuzorjem 18.

d. agregat s cilindrom in primerjalni cilindar

Glava cilindra z vrtino 38 in gibom 43 mm na motorju prodajalca odgovarja primerjavi

leve fotografije. Odgovarjajoči bati ELKO serijski z dvema

obročkoma dirkalnika D-5 S.

II.VIRI INFORMACIJ

- I. Podatkovna baza vozil TOMOS iz Tehniškega muzeja Slovenije
- II. tehnični podatki in natančen opis s fotografijami prodajalca
- III. delavniška knjiga vozil TOMOS vseh tipov,
- IV. foto dokumentacija restavriranja za znanega kupca po načelih ASI – Italija
- V. register proizvodnje vozil TOMOS z vsemi tehničnimi podatki in številom narejenih primerkov po tipih motorja
- VI. pravilnik mednarodne organizacije za starodobna vozila FIVA za uvrščanje starodobnih vozil v razrede
- VII. primerjalna dokumentacija lastnikov originalov in replik za omenjeno vozilo

III.SKLEP

Vozilo lastnika in obenem prodajalca, ki je predmet izvedenskega mnenja, je originalno motorno kolo znamke TOMOS tip D-5-S. Vozilo ima vse značilnosti iz obdobja proizvodnje omenjenih vozil v detajlih, značilnih za originalno vozilo. Predvsem gre tu za vozilo dirkača iz preteklega obdobja, ki je svoje vozilo izredno čupal in vzdrževal. Za dirke ni uporabljal originalnega agregata niti originalnega rezervoarja za gorivo, kar je omenjeno v dopisu zastopniku kupca. Vse opisane komponente vozila so identične s primerjavami drugih originalnih vozil in replik, replike pa so verne kopije originala in so zato vzete kot predmet raziskav. Tudi drugi podatki iz dopisa se ujemajo s katalogom TOMOS. Iz podatkovne baze TOMOS vozil je razvidno, da je bilo za znanega kupca narejenih sto vozil, ki pa ne zajemajo vso nadaljnjo proizvodnjo. Kasneje so se začele pojavljati replike motorjev D-5, D-6 itd., posebno v zadnjem obdobju med leti 2000 -2013. Težko je razlikovati originalno vozilo od replike, razen s postopki raziskave materialov in s primerjavo z današnjimi materiali. Tu pride v poštev omejitveni pogoj, ki govori o tem, da je strošek take raziskave previsok in se ga običajno opusti, ko je izvedenec siguren v svoje mnenje.

Ugotavljam po natančnem pregledu dokumentacije, da gre za originalno vozilo v vseh detajlih, ki so omenjeni in opisani v predloženi dokumentaciji.

IV. OMEJITVENI POGOJI

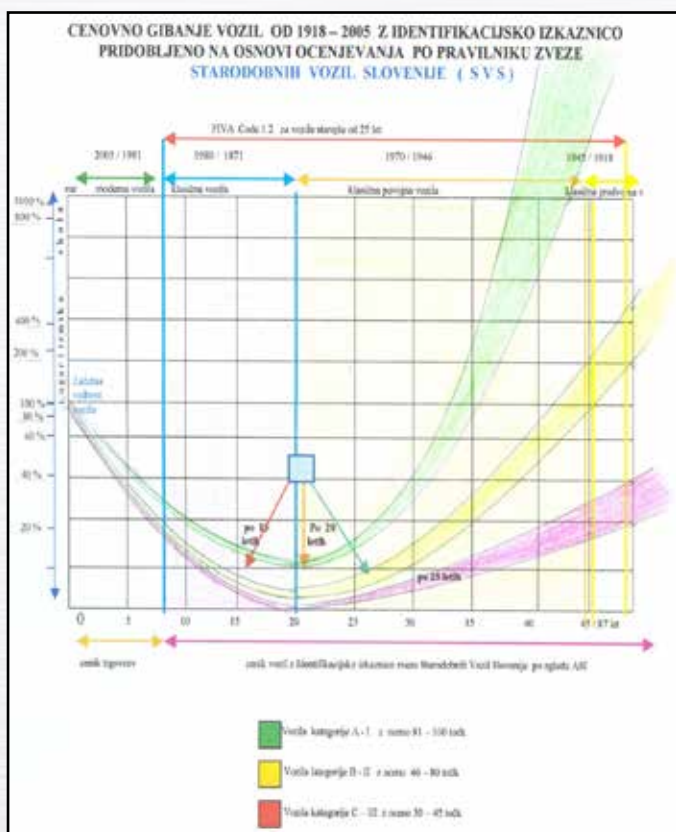
Za bolj natančno ugotavljanje originalnosti vozila prodajalca ni bilo mogoče narediti natančnega pregleda originalnosti na enem mestu, kajti v Sloveniji se nahaja samo nekaj originalnih primerkov motorjev TOMOS D-5 S, prodajalčevo vozilo pa se nahaja v inozemstvu.

Za tako primerjavo ob prisotnosti dveh vozil bi bili stroški previsoki, čas izvedenskega mnenja pa bi se s tem tudi podaljšal.

Izvedenec smatra, da so dosegljiva strokovna dokumentacija in fotografije originala argument, ki zadovolji izvedenskemu mnenju, ki ga je podal izvedenec.

Primerjava obeh vozil na enem mestu ne bi bistveno spremenila podanega izvedenskega mnenja.

V. GRAFIKON S PREGLEDNICO CEN MED LETI

1960 - 2013

Iz tabele je razvidno, da vrednost vozil pada vse do starosti dvajset let, po dvajsetih letih pa se vrednost vozil dviga, glede na znamko in tip vozila. Pomembno je tudi ali gre za omejeno serijo

in inovativne tehnične rešitve.

Razširitev kategorij v tabeli pomeni, da so cenitve starodobnih vozil različne v državah

Evropske unije. Mednarodni ceniki uvrščajo starodobnike v pet kategorij glede na obrabljenost. Petakategorija v mednarodnih cenikih je vozilo, ki je potrebno postopka restavriranja s postopkom rekonstrukcije manjkajočih delov.

Gibanje cen za starodobna vozila je podano na osnovi tabel za ocenjevanje vozil organizacije ASI, ki ima mednarodno veljavo.

Po tej tabeli so razdeljena vozila na deset kategorij, in sicer od avtentičnih vozil desete kategorije do najnižje kategorije ena, ki ima 90 % nižjo od osme ocene.

Pri izvedenskemu mnenju je pomemben tudi pravilnik FIVA, ki starodobna vozila uvršča po tipih in iztrošenosti, in sicer:

Po tipih se vozila delijo na	Po iztrošenosti se vozila delijo na
STANDARDNA	AVTENTIČNA
MODIFICIRANA	ORIGINALNA
IZJEME	RESTAVRIRANA
REPRODUKCIJE	SESTAVLJENA

Po tem pravilniku, ki razdeli starodobna vozila v štiri grupe, spada omenjeno vozilo TOMOS D-5 S med originalna vozila, se pravi rabljena vzdrževana in brez velikih restavratorskih posegov razen zamenjave potrošnega materiala (zavore, pneumatike itd.). Po informacijah, dobljenih od lastnikov originalov in replik, je vrednost tega vozila med 8.000 € - 10.000 €, replike pa imajo vrednost med 3.000 € do 5.000 €. Z gotovostjo trdim, da je vrednost tega vozila realna s pripombo, da se ob nakupu še enkrat prepričamo s pregledom o istovetnosti vozila z danimi podatki prodajalca.

VI. PRILOGE

- fotografije prodajalca, poslane preko e-pošte in naknadno razvite v format 13x18
- dopisi med prodajalcem in zastopnikom kupca.
- fotografija z obiska bivšega angl. dirkača in kasneje trgovca in zastopnika vozil TOMOS v tovarni leta 1964.

Avgust Urban Demšar

Sodni izvedenec za stroje in opremo - starodobna vozila-